

Димань Т.М., Мазур Т.Г. (Україна, Біла Церква)

## ФОРМУВАННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО КАРКАСУ ЕКОТРОФОЛОГІЇ ЯК НАУКИ ПРО СТАЛЕ ХАРЧУВАННЯ

Екотрофологію (грец. ойкос – місце проживання, трофе – харчування, логос – вчення; нім. *Oecotrophologie*) було засновано у Німеччині в 1960-х роках як вчення, яке об'єднувало науки про харчування людини й економіку ведення домашнього господарства. Екотрофологія фокусується на правильному харчуванні з метою збереження і зміцнення здоров'я. Напрямок відомий і розвивається в основному в німецькомовних країнах (Німеччина, Австрія, Швейцарія). Це курс університетського рівня, в результаті вивчення якого здобувають кваліфікаційні рівні бакалавра та магістра.

У освітньому просторі України екотрофологія з'явилась у 2003 році як дисципліна, запропонована для вивчення за вибором студентів на екологічному факультеті Білоцерківського національного аграрного університету. Тоді ж було створено першу кафедру екотрофології. Ідея розвитку такого напрямку народилась під час виконання завдань проекту ЄС Темпус-Тасіс «Стале управління харчовим ланцюгом в Україні» (SusFood – Sustainable food chain management for Ukraine) у Гіссенському університеті ім. Юстуса Лібіха (Німеччина). Нині екотрофологію викладають у більш ніж 10 університетах України. З огляду на те, що екотрофологія – відносно «молода» наука, її теоретичний каркас продовжує формуватись. Відтак, деякі поняття, визначення і характеристики потребують уточнення. Крім того, сьогодні починають з'являтися нові варіанти екотрофології на кшталт «екотрофології риб», які відхиляються від основного об'єкта, на якому фокусувались засновники науки, – людини.

Мета даної роботи – уточнення основних характеристик, які визначають екотрофологію як науку.

*Екотрофологія* – наука про стале харчування, яке характеризується низьким рівнем впливу на навколишнє природне середовище, сприяє забезпеченню продовольчої та харчової безпеки, а також здорового способу життя для нинішніх та майбутніх поколінь.

За визначенням ФАО, стале харчування сприяє захисту біорізноманіття і екосистем, прийнятне в культурному сенсі, доступне і справедливе з економічної точки зору, повноцінне, безпечне і корисне для здоров'я, спрямоване на раціональне використання природних і людських ресурсів.

*Мета* екотрофології – забезпечити суспільство відповідною інформацією, яка сприятиме оптимізації харчування населення за зменшення його негативного впливу на навколишнє природне середовище, відтак поліпшенню стану індивідуального та популяційного здоров'я.

*Предметом* екотрофології як науки є вивчення умов, які уможливають оптимальний рівень харчування людини за максимального збереження навколишнього природного середовища, а *об'єктом* дослідження цієї науки – система «довкілля-харчування-здоров'я». Людина в цій системі фігурує на рівні окремого організму і на рівні популяції, а довкілля охоплює природні, культурні, техногенні компоненти.

*Основне призначення* екотрофології як науки – подолати неосвіченість і виховати у населення високий рівень культури і екологічну свідомість у галузі харчування.

*Практичне завдання* екотрофології полягає у підвищенні рівня національного здоров'я.

Відповідно до концепції сталого розвитку людства, сталий розвиток розглядають як результат поєднання трьох складових – економічного, соціального розвитку і захисту навколишнього середовища. Сталий розвиток знаходиться на перехресті цих трьох сфер, точніше, в зоні їх інтеграції: рівноправність (інтеграція економічної і соціальної сфер); життєздатність (інтеграція соціальної сфери і навколишнього середовища); придатність до життя (інтеграція навколишнього середовища і економічної сфери). Фокусування на трьох зазначених сферах у галузі харчування людини – неодмінна умова і важлива характеристика екотрофології.

Основний методичний підхід екотрофології – холістичний. Він обумовлює нагальну необхідність розглядати питання харчування з міждисциплінарних позицій. Питання необхідності саме такого підходу для подолання існуючої кризи в системі харчування і забезпечення гармонійного розвитку суспільства обговорювали на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку (2002).